

Світло згасає. Голоси моїх рідних віддаляються. Біля вуха скрегоче мамин годинник. Треба зняти з зап'ястка, та руки вже не слухаються. Зір вихоплює рожеві дрібні яблучка на білій наволочці. Карусель часу пригальмовує в червні 2013 року на вулиці Єсеніна в Харкові.

2

Там-там-тара-тара-та-там! Там-там-тара-тара-та-там! Ві-вальді. Найгірше виконання. Електронна версія для телефона. Цей жах не припиняється. Там-там-тара-тара-та-там! Виповзаю в ковдрі в передпокій і знімаю з бази слухавку.

— Доброго дня! Чи можна почути Петра Валентиновича? — приємним жіночим голосом питає «Ресторан тата».

— Ні, — кажу. — Він на роботі. Щось переказати?

— А це його донька? — цікавиться «Ресторан тата».

— Ні, сестра.

— Іннусю! Ти у відпустку приїхала? — радісно верещить «Ресторан тата», і цієї миті я здогадуюся, що зі мною розмовляє тітка Віра, власниця закладу, у якому тато працював до останніх днів життя. — Як добре, що на тебе натрапила! Тут така справа. Вирішили ми з дівчатами продавати нашу нерухомість. Старі ми вже. Та

й таке. Одним словом, треба батькову майстерню, себто склад, розбирати. Ми ж там нічого не торкалися, бо не мали потреби. А зараз з'явився покупець. А ми подумали, там, мабуть, інструменти Валикові, речі. Ти забери, бо воно ж ваше, не наше. Коли ти зможеш приїхати? Сьогодні зможеш?

— Сьогодні четвер... — я намагаюся прокинутися і згадати, де я й коли, дивлюся на годинник. — Може,десь пообіді. Зараз близько дванадцятої, то, може,десь о першій?

— Майже перша зараз, — Віра теж уточнює час.

— Це ж у мене ще по Варшаві, — здогадуюся я.

— Ну, добре, Іннусю, приїзди, як буде час. Ми о десятій зачиняємося.

Хтось успадковує арабських жеребців, хтось вівчарню, хтось британських висловухих кошенят. Твій скарб дивиться на тебе, ірже, мекає чи нявкає. Ти дуже швидко вирішуєш, бо поруч із тобою живі істоти. Ти або береш на себе відповідальність за них та поринаєш у батьківську справу, або знаходиш їм нових господарів.

Батько мого дідуся вигодовував телят. Маленькі взимку жили в хаті, спали біля його синів. Дідусь Михайло змалечку знав, чим худобу годувати, як за нею доглядати, їздив разом зі старшими братами на ярмарок, щоб продавати дорослих, зміцнілих бичків. Він зітхнув із полегшенням, коли сам зміг вирішувати, як прогодувати родину.

— Нова влада роздає поміщицьку землю. Буду хліб сіяти. А Іван із Миколою допомагатимуть! — мріяв дідусь уночі.

— Добре, Михайле, — казала йому бабуся, гладила долонею свій важкий живіт і питала: — Але ж Зірку залишимо, бо як ми без молока?

— Звісно, залишимо, Олю, — погоджувався дідусь і обіймав її. Дядько Петро, ще нічого не розуміючи в сільському господарстві, штовхався в бабусиному череві, а дідусь тлумачив це як добрий знак.

— І гусочок? — шепотіла бабуся, засинаючи.

— І гусочок, — дідусь таки її кохав.

Мій спадок пречудово міг почекати мене в замкненій майстерні впродовж трьох років. Я хочу, дуже хочу спитати Віру, чому вони не здали його на металобрухт, але стримуюся, бо знаю — вона плакатиме. А я так утомилася всіх заспокоювати.

Віра відчиняє двері майстерні, всередині автоматично вмикається світло. Люмінесцентна лампа підморгує кілька разів і засвічується з бджолиним гудінням. У приміщенні три на три від дверей до верстака прокладені мостики з кількох рояльних брусків. Весь інший простір зайнятий двома старезними замковими холодильниками й горою різноманітних запчастин.

— Ось тут усе Валикове.

— Бачу.

— Якщо треба автівку, можна домовитися з Наїлем. Ти ж його знаєш?

— Так, батьків приятель.

— Він нам овочі возить.

— Перевезти не проблема... Питання: куди?

— А де ти зараз?

— Надскладне запитання. Всюди. Ніде. Зараз трохи пограю вдома, разом із друзями, а наприкінці липня хочу до Китаю поїхати.

— Аж до Китаю?! — тітка Віра прикладає долоню до грудей. — Це ж... Господи. А Івасик як? Уже скільки йому?

— Чотирнадцять. Він у батька залишився, у Варшаві.

— А-а. Зовсім дорослий мушціна!.. — тітка Віра уважно дивиться мені у вічі, сподіваючись витягнути хоч якусь інформацію про моє розлучення, але я кремінь. У двері зазирає шеф-кухар Петрівна.

— А мені дівчата сказали, ніби Віра когось привела, а це ж свої! Нюся наша!

— Привіт! — домовляю я вже в її пахких обіймах. Олія, перець, розмарин, ваніль, цибуля і трошки *Rigas ceriņi*. Петрівна схлипує, розглядає моє обличчя, стискаючи мою голову теплими долонями, всміхається.

— На Валика схожа стала, — повідомляє вона. — Волосся таке ж темне й пишне. Як ця стрижка називається?

— Боб-каре. Темна ти, Петрівно, — сміється Віра.

— Називається «Щоб нічого у вічі не лізло, як гратиму». Вже треба трошки поправити, — сміюся я.

— А хочеш тортика з вишнями? Я ж пам'ятаю, як ти в дитинстві його любила, аж трусилася, — підморгує Петрівна.

— Та куди мені тортика? Бачте, яку попу наїла? — протестую.

— Петрівно, вона знущається з нас! Де та попа? Тоні скажи, щоб зробила для Інни іще оце «шипучино»! — Віра

хвалиться: — Придбали минулого року нову кавову машину! Таке робить!..

— ...Зовсім страх утратили! Що робиться! — гуде коридором посудомийка Фая.

— Що вже таке? — Петрівна пливе на звук.

— Та оцей, що бійку влаштував у ресторані, то суддя, і тепер отих судитимуть, що вони його схопили, — пояснює Фая.

— Це якийсь серіал? — припускаю я.

— Та який серіал! Життя... — зітхає Віра. В неї на грудях тельняка мобільний, вона носить маленьку складну «Нокія» в бісерному чохлі, як коштовну прикрасу.

— От холера! — Віра висмикує телефон зі сховища й короткозоро придивляється до синенького віконечка зовнішнього екрана. — Сири дзвонять. Я зараз.

Вона хутко вистрибує по мостиках у коридор і вже цокотить підборами по кахляній підлозі, прямуючи до кухні. Віра — голос моря, що сховався в мушлі. Цей голос дзвенить: «Тільки пармезан. Ні, цього тижня м'яких сирів не треба. У коробочках? Ой, добре, замовляй. Собі візьмемо. Добре. Зараз залишки продиктую...».

Витягаю з сумки смартфон і починаю фотографувати спадок. «Юрюзань», обліплений чорними магнітними гніздами. Скільки ж динаміків тато розібрав? «Донбасс» із закушеними спортивними штаньми на дверцятах. Павутиння дротів. Залізна бочка. Дошка з написами. Камера. Педалі. Бляшанка з-під олив, повна гвинтиків. Молотки. Викрутки. Намиста з гайок. Маленький радіоприймач. Алюмінієва каструля з монетками: кілька жовтеньких

гривень, припорошених п'ятдесяток, маленьких, мов горошини, радянських копійок, перемішаних із блискучими українськими, темні грошики, легенькі пфеніги, незнайомі сріблясті з пальмами та арабськими завитками. Б'юся об заклад, якщо організувати експедицію у глибини цієї каструлі, знайшлися б камінці та мушлі, якими мінялися люди на початку економічних відносин. На першому курсі Консерваторії я забігала до батька на роботу під час перерви між парами, бо близько — тільки перетнути площу Конституції. Він насипав у кишеню моєї сумки жменю монеток, підморгуючи: «На морозиво». Хіба на морозиво, бо все інше я отримувала від Віри та Петрівни. Перша пригощала «апельсинкою» або «яблучком», друга загортала котлету з хлібом. На другому курсі ресторан прихистив піаніно «Україна». Хтось із мешканців сусіднього професорського будинку виїхав за кордон і віддав інструмент за «самовинос» та ковбасу. Тепер я чесно відпрацьовувала вечерю в ресторані грою для відвідувачів. Іноді до мене приєднувався мій друг Сім-Сім. А потім я вийшла за Яцека Карпінського й переїхала до Варшави...

— Нюсю, зараз кава прохолоне! — Петрівна волає з коридору. — А як там хлопці?

Це вона про моїх братів (55, 50 та 48 років). Здається, клієнтів сьогодні небагато, якщо Петрівна голосить на весь заклад.

— Наче все гаразд, — зачиняю за собою двері майстерні, смужка світла на підлозі зникає. Заходжу до кухні.

— А як там малеча? — це Віра питає про моїх племінниць (28, 24 та 18 років).

— Наче добре.

— Дасте дитині спокійно поїсти? — у кухні з'являється барменша Тоня. Вигин її намальованих брів повторює хвилі декольте. Перетнувши пенсійний рубіж, Тоня захопилася приталеними сукнями та дієтами.

— А хто в залі? — питає Віра.

— Тетянку залишила, — заспокоює Тоня. — Слухай, Віро, у мене сьогодні питали, чому в нас нема мигдального молока до кави. Може, замовити?

— Не жили широко, то що вже починати, — Петрівна ріже ковбасу.

— А може, гульнути наостанок? — усміхається Віра.

— От же ж заполошна... — зітхає Петрівна.

П'ю пересолоджену каву, споглядаю батькових колеганок. Я неспроможна оцінити, чи постаріли вони за минулі два роки. Цей заклад — аномальний часопростір, тому вісімдесятирічний чоловік завжди зватиметься Валиком, жінки, молодші від нього на десять років, завжди будуть дівчатами, а я — дитиною.

Колись це насправду був ресторан із кількома залами. «Фрегат» приватизували четверо й одразу почали краяти помешкання на свій розсуд. Зараз лишилися кухня, технічні помешкання й одненька зала. Петрівна швидко опанувала маркетинг: бізнес-ланчі, поминальні банке-ти, мінікорпоративи, камерні весілля. Якось трималися на плаву. Доречніше було б перейменувати заклад на «Ковчег», але з кожним роком мешканців меншає: з двох чоловіків залишився тільки сторож.